

СТАНОВИЩЕ
от доц. СИЛВИЯ АСЕНОВА ШОПОВА, дмпс
психолог в МБАЛНП “Св. Наум“ СОФИЯ

ОТНОСНО
дисертационен труд на тема
„ПСИХИЧНА ГОТОВНОСТ ЗА ДОНОРСТВО В ТРАНСПЛАНТАЦИОННАТА ПРАКТИКА“
на доц. Румяна Кирилова Крумова-Пешева, д.пс.
СУ „Св. Климент Охридски“
Философски факултет, Катедра „Социална, трудова и педагогическа психология“

Дисертационният труд е с обем 272 страници.

Текстът е онагледен с 5 таблици и 32 фигури. Дисертацията е конструирана според академичните изисквания, оформени са следните глави: въведение, актуално състояние на проблема за донорството, теоретична постановка за разбиране на донорството, организация на емпиричното изследване, резултати, заключение и изводи, приноси, библиография. Използваната литература наброява 272 източника, от които 243 са на латиница. Изследователската работа е изпълнена и предадена за оценка в срок и е насочена за публична защита както следва.

Още във въведението и в глава първа, дисертантката подчертава многопластието на проблемите свързани с трансплантацията на органи като извежда на първо място, тези които касаят донорството. С умел и неселективен подход, е обсъдена донорската процедура от медико-биологичен, юридически, социокултурален и религиозен аспект.

Чрез собствени клинични илюстрации, дисертантката извежда ролята на професионалната оценка относно готовността да дариш орган. Специално внимание е отделено на родителите, чиито деца се нуждаят от трансплантация; на чувствата им на вина, гняв и свръхотговорност относно заболяването на детето им.

В глава втора, Р. Пешева ни предлага изключително задълбочен и същевременно интересен психоаналитичен прочит на разбирането за донорството. Пречупена през психоаналитичните възгледи на В. Техке, донорската реалност извежда на преден план динамичната взаимовръзка между психичното преживяване на Собствения Аз и преживяването на обектния свят като Не-Аз. В духа на теориите за обектните отношения и ролята на фантазиите като субстанция на всички психични процеси – М. Клайн, дисертантката описва такива, отнасящи се до пълното излекуване на реципиента като вид изтриване на предишния негативен опит с болестта, лечението и необходимостта от трансплантация. Подчертава се нейният осъзнат, рационален характер, както и рискови специфики на несъзнавано ниво.

Усещането за загуба на част от себе си у донора, сполучливо е сравнен с преживяването на следродови депресии, където от съществено значение е прекъсването и преформулирането на физическата връзка.

В глава трета е представена организацията на емпиричното изследване. Целите се детерминирани в три основни направления: въвеждане в клинично-психологичната и трансплантационната практика на нов конструкт в разбирането на потенциалното донорство, а именно понятието „психична готовност за донорство“; въвеждане в клиничната практика на методика за оценка на психичната готовност за донорство и ревизиране на съществуващата до момента специализирана методика за оценка на потенциалния донор, конструирана от дисертантката по-рано през годините. Задачите се свеждат до анализ и дискусия на получените резултати. Изследвани са 41 потенциални донора на органи, съответно за чернодробна и за бъбречна трансплантации. Методите на изследване включват процедури на

работа с донора пре и постоперативно, аранжирани в алгоритъм от девет стъпки. Изведени са пет изследователски хипотези.

В четвърта глава, дисертантката прави задълбочен анализ и предлага на обсъждане резултатите от изследването си, както следва: психологична оценка на потенциалния донор спрямо отношението му към заболяването, спрямо предстоящата трансплантация, информираността му относно хирургичната интервенция на реципиента; спрямо способността му да оцени рисковете за собственото си здраве и не на последно място, отношението му към болничната институция. В оценката е предвидено и определяне на личностовата структура на потенциалния донор, чрез параметрите: идентитет и самооценка, толеранс към фрустрация и тревога, копинг стратегии и капацитет за емоционална експресия и проекция на бъдещи събития. Важен елемент в анализирането на готовността за донорство са взаимоотношенията донор-реципиент и произлизащите от тях мотивация и очаквания. Резултатите предупреждават за тенденция на хипербулизиране. Подобаващ по важност е и механизмът, чрез който донорът взема решение за даряване. За съжаление, процентно превалира импулсивността.

Една не толкова обширно проучена, но много вълнуваща част от разработката е посветена на психичната готовност на реципиента. Накратко са описани и подкрепени от клинични впечатления амбивалентността на нагласите у реципиента, дори дисертантката я нарича, конфликтност както на съзнавано, така и на безсъзнавано равнище. Тук е мястото да се отбележи, че първата хипотеза от този труд, обвързана с отношението на реципиента към донора, не се потвърждава. За сметка на това, втората хипотеза, за ролята на новоприсадения орган като свърхазов елемент или казано иначе, морален регулатор в по-нататъшните взаимодействия между донор и реципиент, се потвърждава напълно.

Не на последно място в разработката, са поставени и проблемите свързани с експлантацията на орган и пред психичната преработка обременена с характеристиките на огромна загуба и патологичен траур. Базирайки се на клиничната практика, дисертантката счита хипотезата обвързана с отражението на експланацията, както върху реципиента, така и върху донора за напълно потвърдена. Що се отнася до допускането, че донорският акт ще повиши и оптимизира качеството на живот на донора, то не се счита за фактологично защитено до момента. Добър завършек на аналитичната част е убедително потвърдената пета хипотеза за взаимовръзката между психичната готовност за трансплантация, както у потенциалният кандидат за даряване, така и в хирургичния екип.

Като подчертава в заключение сложността и деликатността на темата за донорството, особено що се отнася до психологичното и интерпретиране, дисертантката извежда пет основни извода. Първите три касаят както валидността и надеждността на изработените методики за оценка на личността и готовността за донорство, така и значимостта на съдържащите се в тях данни при взимане на решение за трансплантация. Четвъртият извод подчертава практическата ползност на изготвения алгоритъм за действие, а петият дефинира основни насоки за консултативна и терапевтична работа с потенциални и реални донори на органи за трансплантация.

По отношение на приносите от тази разработка, които очевидно са безспорни, ще си позволя да ги прегрупирам, само и единствено да подчертая тяхната значимост. В теоретично-изследователското поле – опит за рамкиране на уникалното, многокомпонентно и динамично състояние наричано как ли не, но най-често даряване на орган, в оценъчен критерий – психична готовност за донорство. В практико приложен аспект – предлага се алгоритъм използване и прилагане на психодиагностични, консултативни и психотерапевтични подходи при оценка психичната готовност за донорство.

В заключение, специално искам да адмираирам препоръката на дисертантката към държавната политика спрямо донорството и по-конкретно, към регламентиране на безвъзмездна психологична помощ в съответните болнични институции.

Считам, че предложения за разглеждане дисертационен труд на тема „ПСИХИЧНА ГОТОВНОСТ ЗА ДОНОРСТВО В ТРАНСПЛАНТАЦИОННАТА ПРАКТИКА“ притежава научна стойност и предлагам на уважаемото жури да присъди на доц. Румяна Крумова-Пешева заслужената образователна и научна степен „доктор на науките“.

15.05.2017

доц. С. Шопова, дмпс